

Департамент освіти і науки
Сумської обласної державної адміністрації
**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
(КЗ СОППО)**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КЗ СОППО від 05.10.2023 № 182-ОД

КЗ СОППО
Юрій НІКІТІН

**ПОЛОЖЕННЯ
ЩОДО ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ)**

Суми – 2023

1. Загальні положення

1.1. Це Положення регламентує організацію роботи щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) у Комунальному закладі Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (далі – Інститут) та розроблено у відповідності до чинного законодавства України, зокрема, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії боулінгу (цькуванню)» та відповідних нормативно-розпорядчих документів Міністерства освіти і науки України.

1.2. Основною метою щодо протидії булінгу є психологічне, фізичне, економічне забезпечення та підвищення ефективності освітнього процесу, формування негативного ставлення до булінгу, захист психологічного здоров'я і соціального благополуччя усіх його учасників: здобувачів вищої освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників.

1.3. Головними завданнями є:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти, отримувачів освітніх послуг, співробітників Інституту з поняттям булінгу, його видами та проявами;
- навчання конструктивним формам спілкування, поведінкових реакцій;
- зняття деструктивних елементів у поведінці; творче вирішення конфліктних ситуацій;
- усвідомлення і прийняття індивідуальних відмінностей;
- розвиток адекватного рівня самооцінки й самоконтролю;
- формування навичок саморегуляції, внутрішніх афективних процесів та емоційної адекватності у контактах отримувачів освітніх послуг з навколишнім світом;
- підвищення рівня самосвідомості здобувачів вищої освіти, отримувачів освітніх послуг, співробітників Інституту, встановлення зв'язку із власним внутрішнім «я» та один з одним;
- вміння вільно висловлювати власні почуття.

2. Форми та ознаки булінгу

Булінг – це агресивна і вкрай неприємна поведінка однієї людини або групи людей по відношенню до іншої людини, що супроводжується постійним фізичним і психологічним впливом.

2.1. Визначаються наступні форми булінгу:

- фізичний булінг – умисні поштовхи, удари, стусани, побої, нанесення інших тілесних ушкоджень, різного виду знущання, образливі жести або дії, пошкодження особистих речей та інші дії з майном (крадіжка, грабіж, ховання особистих речей жертви), фізичні приниження та ін.;
- сексуальний булінг – означає дії сексуального характеру, важко розпізнається, жертва сексуального булінгу панічно боїться розповісти про це іншим особам, замикається у собі, категорично відмовляється надавати будь-яку інформацію, може вчиняти спроби суїциду;

- психологічний булінг – насильство, пов'язане з дією на психіку, що завдає психологічного травмування шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно заподіюється емоційна невпевненість жертви. Психологічний булінг поділяється на: вербальний булінг – образливе ім'я, з яким постійно звертаються до жертви, обзивання, поширення образливих чуток, словесне приниження, бойкот та ігнорування, залякування, використання агресивних жестів та інтонацій голосу для примушування жертви до здійснення певних дій, систематичні кепкування з будь-якого приводу; кібербулінг – новітній спосіб знущання з використанням електронних засобів комунікації, який включає приниження та цькування за допомогою мобільних телефонів, гаджетів, Інтернету.

2.2. Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

3. Основні напрямки протидії булінгу

3.1. Цькування здобувачів вищої освіти, отримувачів освітніх послуг, співробітників Інституту з боку оточуючого соціального середовища, так званий булінг, сьогодні одна з найбільш поширених проблем освітніх організацій, яка істотно збільшує ризик суїциду серед молоді; призводить до ескалації агресії і насильства в колективі, зниження успішності, емоційних і невротичних проблем. Профілактика булінгу передбачає роботу за наступними напрямками:

- ознайомлення науково – педагогічних працівників з особливостями поширення масових негативних явищ серед здобувачів вищої освіти, отримувачів освітніх послуг та загальноприйнятими у світі поняттями «булінг», «третирування», «цькування» з огляду на розуміння проблеми насильства над здобувачами вищої освіти, отримувачами освітніх послуг, співробітниками Інституту, та його видами (висвітлення матеріалів на засіданнях кафедри тощо);
- просвітницька робота фахівців психологічної служби серед здобувачів вищої освіти, отримувачів освітніх послуг щодо попередження насильства з використанням основних форм просвітницької роботи, а саме: лекційної роботи, міні-лекцій, круглих столів, бесід, диспутів, годин відкритих думок, усних журналів, кінолекторіїв, організації конкурсів, фестивалів, акцій, створення клубів із правових знань, організації на базі навчального закладу консультативних пунктів, де всі учасники освітнього процесу можуть отримати консультації практичного психолога, де можна провести зустрічі з працівниками правоохоронних органів;
- формування правосвідомості і правової поведінки здобувачів вищої освіти, отримувачів освітніх послуг, співробітників Інституту, відповідальності

за своє життя, розвиток активності, самостійності, творчості, створення умов для самореалізації особистості;

- формування у викладачів навичок ідентифікації насильства як у своїй поведінці, так і в поведінці здобувачів вищої освіти, отримувачів освітніх послуг, співробітників Інституту з метою формування умінь відокремлювати існуючу проблему;

- створення в Інституті умов недопущення булінгу та відповідного середовища для профілактики та боротьби з негативними соціальними та психологічними наслідками цього явища;

- зміцнення захисних сил особистості та організму в протистоянні як для умовно здорових осіб, так і для тих, які вже мають соматичну або психічну патологію;

- проведення бесід із здобувачами вищої освіти, отримувачами освітніх послуг, співробітниками Інституту з метою профілактики булінгу.

3.2. Основними функціями щодо протидії булінгу є:

- діагностика – соціальне і психологічне вивчення здобувачів вищої освіти, отримувачів освітніх послуг, співробітників Інституту, моніторинг соціальних процесів та психічного розвитку, визначення причин, що ускладнюють особистісний розвиток, навчання та взаємини у колективі;

- корекція – здійснення психолого – педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психічному та особистісному розвитку і поведінці, подолання різних форм девіантної поведінки;

- реабілітація – надання психолого – педагогічної допомоги здобувачам вищої освіти, отримувачам освітніх послуг, співробітникам Інституту, які перебувають у кризовій життєвій ситуації, з метою адаптації їх до умов навчання, роботи та соціального середовища;

- профілактика – своєчасне попередження відхилень у психічному та особистісному розвитку, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям в освітньому процесі, попередження наркоманії, алкоголізму, суїцидів, расової і соціальної нетерпимості, аморального способу життя та ін.;

- психологічна просвіта – підвищення психологічної культури здобувачів вищої освіти, викладачів та співробітників Інституту.

3.3. Організація тематичних акцій, які присвячені: здоров'ю, здоровому способу, особистісному розвитку, міжособистісному спілкуванню з метою попередження ситуацій булінгу.

3.4. Запровадження методу кейс-стаді (ситуаційного методу) в цілях антибулінгової роботи. Приклад: викладач пропонує здобувачам вищої освіти, отримувачам освітніх послуг кейси з випадками булінгу. Завдання полягає в тому, щоб вони у групах написали кращу кінцівку наданих сценаріїв. Виконана робота оцінюється викладачем та однокласниками за такими критеріями: вираження емпатії до жертви булінгу у сценарії; запропоновані стратегії для реагування на інцидент; визначені ресурси для допомоги та підтримки особи; надання реалістичних стратегій для допомоги створити середовище, яке приймає та поважає відмінності.

3.5. Виховання здобувачів освіти здійснюють відповідно до принципів науковості, системності, наступності, природовідповідності та зв'язку з реальним життям.

4. Своєчасне реагування на виявлені або встановлені факти булінгу

4.1. Якщо здобувач вищої освіти, отримувач освітніх послуг, співробітник Інституту став свідком булінгу, то він має повідомити проректора з науково-педагогічної та навчальної роботи, незалежно від того, чи постраждала йому жертва булінгу чи ні.

4.2. Після отримання звернення здобувача вищої освіти, отримувача освітніх послуг, співробітника Інституту, відповідна особа інформує проректора з науково-педагогічної та навчальної роботи у письмовій формі про випадок булінгу.

4.3. Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи розглядає звернення та за фактом вчинення булінгу для з'ясування усіх обставин події збирає Комісію з розгляду випадків булінгу (цькування) (далі – Комісія).

4.4. У разі необхідності Комісія може запитувати додаткову інформацію, а також звертатися за консультацією та/або інформацією до працівників Інституту, які є незацікавленими особами у ситуації булінгу.

4.5. Головою Комісії є проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи, членами комісії є: старший викладач кафедри психології, провідний фахівець з кадрової роботи, провідний юрисконсульт, голова Профспілкового комітету Первинної профспілкової організації Інституту, представник трудового колективу Інституту. До засідання комісії також можуть залучатись інші зацікавлені особи.

4.6. Якщо Комісія визнала, що це був булінг, а не одноразовий конфлікт, вона повідомляє про цей факт ректора, який зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи Національної поліції України.

4.7. Якщо Комісія не встановила факт булінгу, а потерпіла сторона не згодна з даним рішенням, то потерпілий може безпосередньо звернутись до підрозділів Національної поліції України.

5. Прикінцеві положення

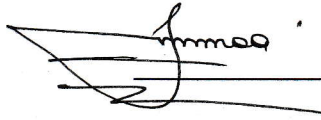
5.1. Положення вводиться в дію з наступного дня після його затвердження наказом ректора Інституту.

5.2. Зміни та доповнення до даного Положення вносяться наказом ректора у встановленому порядку.

5.3. Дія Положення скасовується наказом ректора Інституту.

РОЗРОБЛЕНО

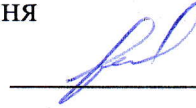
Провідний юрисконсульт

Андрій ГОРЕВИЙ

ПОГОДЖЕНО

Начальник відділу правового,
організаційно – кадрового забезпечення
та документообігу

Світлана ЄШЕНКО

Перелік нормативно – правових актів, що регулюють питання щодо протидії булінгу

1. Конституція України
2. Закон України «Про освіту»
3. Закон «Про вищу освіту»
4. Закон України від 18.12.2018 р № 2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)»
5. Конвенція ООН про права дитини (ратифіковано 27 лютого 1991 року).
6. Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182 Міжнародної організації праці (ратифіковано 5 жовтня 2000 року).
7. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (ратифіковано 20 червня 2012 року).
8. Рекомендація CM/Res (2009) 10 Комітету міністрів Ради Європи про викоренення всіх форм насильства щодо дітей.
9. Сімейний Кодекс України.
10. Кримінальний процесуальний Кодекс України.
11. Кримінально-виконавчий Кодекс України.
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
13. Закон України від 24 січня 1995 року №20/95 – ВР «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» (зі змінами)
14. Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III «Про охорону дитинства» (зі змінами).
15. Закон України від 7 грудня 2017 року №2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству.
16. Спільний наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 19 серпня 2014 року №564/836/945/577 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10 вересня 2014 року за № 1105/25882.
17. Спільний наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства внутрішніх справ України від 7 вересня 2009 року №3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї».
18. Лист Міністерства освіти і науки України 18.05.2018 № 1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству».

ПЛАН ЗАХОДІВ
із запобігання та протидії булінгу (цькування) у
Комунальному закладі Сумський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти

№ з/п	Назва заходу	Термін виконання	Відповідальний за виконання
1	Організація та проведення засідань з кураторами академічних груп для обговорення методів протидії та проявам насильства в студентському середовищі	Протягом року	Кулик Н.А.
2	Діагностика психічного стану студентів та психологічного мікроклімату в групі студентів	Протягом року	Кулик Н.А.
3	Кураторські години «Що таке булінг?», «Протидія булінгу», «Вплив булінгу на особистість»	Протягом року	Куратори
4	Організація та проведення тренінгового заняття «Скажи разом з нами «Ні!» булінгу!»	Протягом року	Кулик Н.А.
5	Проведення заходів приурочених до Міжнародного дня протидії булінгу	Протягом року	Кулик Н.А.
6	Довести до відома студентів, викладачів, працівників університету, батьків та інших учасників освітнього процесу щодо їх обов'язку повідомляти керівника закладу про випадки булінгу (цькування), учасниками або свідками якого вони стали	Протягом року	Кулик Н.А.
7	Створення інформаційних куточків для студентів, викладачів та працівників університету із переліком організацій, до яких протягом року можна звернутися у ситуації насилля та правопорушень	Протягом року	Кулик Н.А.
8	Онлайн вебінари, психологічні консиліуми, онлайн анкетування тощо	Протягом року	Кулик Н.А.
9	Анонімне анкетування студентів та викладачів щодо проявів насильства	Протягом року	Кулик Н.А.

	(втому числі і психологічного) в Інституті і за його межами		
10	Профілактичні бесіди про попередження булінгу (цькування), жорстокого поводження та насильства в студентському середовищі, вдома і громадських місцях.	Протягом року	Кулик Н.А.
11	Моніторинг психологічного мікроклімату та особливостей міжособистісного спілкування студентів у групах	Протягом року	Кулик Н.А.
12	Психологічний супровід студентів, які вчинили булінг (цькування), насильство, стали його свідками, або постраждали від булінгу	Протягом року	Кулик Н.А.